

T. O.

"Medical Illustrations in Medieval Manuscripts", Loren MacKinney, London 1965 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 11/3, 286-287

1966

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nej, lecz także problemy kompozycji i stylu najbardziej doniosłych pomników architektury (mieszkalnej, przemysłowej, kultowej) budowanych od starożytności do współczesności.

Układ książki opiera się na ogólnej periodyzacji historycznej, obejmującej dla każdego okresu zagadnienia architektoniczne i budowlane ujęte kompleksowo, ilustrowane zdjęciami najważniejszych obiektów i wykresami technicznymi. Ograniczone, zgodnie z przeznaczeniem pracy, rozmiary nie pozwoliły autorowi na szersze opracowanie materiału, jednakże jako kompedium wstępnie informujące o poruszanych zagadnieniach książka może odegrać pozytywną rolę.

B. W.

Mieczysław Radwan, *Starożytne hutnictwo świętokrzyskie. Metody badań i wyniki*. Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Kraków 1966, ss. 54, ilustr. 54 (wydawnictwo powielone).

Jako zeszyt 57 serii *Rozprawy*, wydawanej przez Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie w ramach jej „Zeszytów Naukowych“, ukazała się polska wersja referatu opracowanego przez doc. M. Radwana na sympozjum poświęcone dawnej technice hutnictwa żelaznego XI Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki i ogłoszonego w wersji francuskiej w „Organonie“¹. Wersja polska posiada tekst nieco rozszerzony przy dość znacznie zwiększonej liczbie ilustracji i przypisów.

Pierwsza część referatu zawiera zwięzłe podsumowanie metod badawczych stosowanych przy pracach nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim: sposobów rejestracji piecowisk i ich umiejscawiania metodami geofizycznymi, sposobów odstawiania piecowisk, rozpoznawania złóż rudy, badania grąpi, analizy paliwa, oceny znalezionych fragmentów ceramiki, a także wytopów doświadczalnych. Druga część referatu podaje również zwięzłe zestawienie uzyskanych dotychczas wyników co do liczby i chronologii piecowisk, wskaźników techniczno-ekonomicznych produkcji, liczebności załogi i podziału pracy. Czytelnicy „Kwartalnika“ byli regularnie informowani o pracach nad dawnym hutnictwem świętokrzyskim w kolejnych doniesieniach oraz w sprawozdaniach z corocznych sesji Zespołu Historii Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN², ostatnio ogłoszona broszura dostarczy im jednak zwięzłego, syntetycznego przeglądu tych najważniejszych polskich badań w zakresie historii techniki, jakich dokonano w ciągu ostatniego dziesięciolecia.

E. O.

Loren Mackinney, *Medical Illustrations in Medieval Manuscripts*. Wellcome Historical Medical Library, London 1965, ss. XVII+263.

Autor poświęcił 30 lat badaniu lekarskich manuskryptów znajdujących się we wszystkich wielkich zbiorach Europy i Stanów Zjednoczonych. Min. korzystał

¹ M. Radwan, *Méthodes appliquées en Pologne dans les recherches sur la sidérurgie ancienne des Monts Sainte-Croix*. „Organon“, 1965, t. 2. Por. również sprawozdanie z XI Kongresu w nrze 1—2/1966 „Kwartalnika“, s. 167. Zdziwienie budzi, że w omawianym wydawnictwie AGH nie ma żadnej wzmianki ani o wygłoszeniu referatu doc. M. Radwana na Kongresie, ani o druku jego francuskiej wersji w „Organonie“.

² Por. np.: M. Radwan, *Dalsze próbne wytopy w piecykach dymarskich typu świętokrzyskiego*. „Kwartalnik“, nr 3—4/1964 oraz sprawozdanie z kolejnej sesji Zespołu w niniejszym numerze, s. 306.

on również ze zbiorów polskich; wśród osób, którym autor złożył imienne podziękowanie we wstępie do swej pracy, znajdują się i Polacy.

Książka składa się z dwóch części. W części pierwszej *Wczesna medycyna w ilustrowanych manuskryptach* autor omawia medyczną tematykę ilustracji w poszczególnych rękopisach, ułożywszy je według dyscyplin lekarskich i metod leczenia. W części drugiej *Lekarskie ilustracje w manuskryptach do r. 1550* — autor, opisując także charakter ilustracji, zamieszcza listę rękopisów według miejscowości, gdzie są przechowywane.

Dzieło to uzupełniają: bibliografia, tablice z ilustracjami omawianymi w części pierwszej (104 miniatury, w tym 18 wielobarwnych) i szczegółowy indeks w układzie krzyżowym.

Książka jest bardzo starannie opracowana, ilustracje są wyraźne i dobrze dobrane. Praca ta jest przeznaczona nie tylko dla lekarzy interesujących się poruszaną tematyką, ale również dla szerszego grona amatorów.

T. O.

Ole Crumlin-Pedersen, *Cog — Kogge — Kaag. Troek af en frisisk skibstypes historie*. Handels- og Søfartsmuseets, København 1965, ss. 64, ilustr.

Praca wybitnego duńskiego historyka budownictwa okrętowego O. Crumlin-Pedersena przedstawia dzieje kogi, typu okrętu dominującego na szlakach morskich Europy Północnej w średniowieczu (w Danii nazywał się on kaag); okręt wywodził się z Wysp Fryzyjskich, a przez stocznie portów hanzeatyckich został rozwinięty do skali dużego okrętu towarowego.

Praca jest zaopatrzona w streszczenie w języku angielskim.

Z.Br.

Raymond Lister, *How to Identify Old Maps and Globes, with a List of Cartographers, Engravers, Publishers and Printers Concerned with Printed Maps and Globes from c. 1500 to c. 1850*. G. Bell and Sons Ltd., London 1965, ss. 256, ilustr.

Wymienioną książkę otwiera rozdział stanowiący krótki rys historyczny map, następne rozdziały poświęcone są: mapom nieba, metodom produkcji map, iluminacjom map i znakom konwencjonalnym używanym na dawnych mapach, mapom Ziemi, analizie znaków wodnych przy datowaniu dawnych map i dokumentów. Następnie zamieszczone jest zestawienie wybranej literatury, wreszcie wymieniona w tytule książki lista kartografów, sztycharzy, wydawców i drukarzy „kartograficznych“ z okresu od XVI do połowy XIX w.

Z. Br.

Jerzy Pertek, *Polacy w wyprawach polarnych*. Wydawnictwo Morskie, Gdynia 1965, ss. 63, ilustr., mapki.

Popularna broszura J. Perteka przedstawia kolejno: Augusta Cywolkę, pierwszego z wybitnych polskich badaczy polarnych, i jego trzy wyprawy na Nową Ziemię, Polaków badaczy Arktyki u schyłku XIX w., przede wszystkim L. Hryniewieckiego i S. Bobelaka, którzy brali udział w pracach I Międzynarodowego Roku Polarnego (1882—1883); udział Arctowskiego i Dobrowolskiego w antarktycznej wyprawie de Gerlache'a; udział Polaków w wyprawie E. Tolla na Wyspy Nowosyberyj-